

Primera història de la generació F

La mort, encara recent, de Miquel Tarradell i de Miquel Dolç, catedràtics i catalanistes, ens duu a recordar la generació d'estudiants valencians que van saber forjar.

*Els estudiants aquells
érem gent sorollosa.*

Les columnes del claustre i els carrers de la vella ciutat

van veure els nostres rogles

*Enraonant amb llibres entre mans,
gesticulant sota un cel sereníssim.*

*El món no s'acabava en cap frontera
i el pensament volava impetuós
omplint de llum les coses.*

*La Llibertat, el Poble i el País
eren paraules noves que sonaven
totes plenes de gràcia.*

*Tinguérem somnis compartits i crèiem
que la vida era un somni inacabable.*

*Els nostres ulls quedaren enlluernats de tanta
meravella.*"

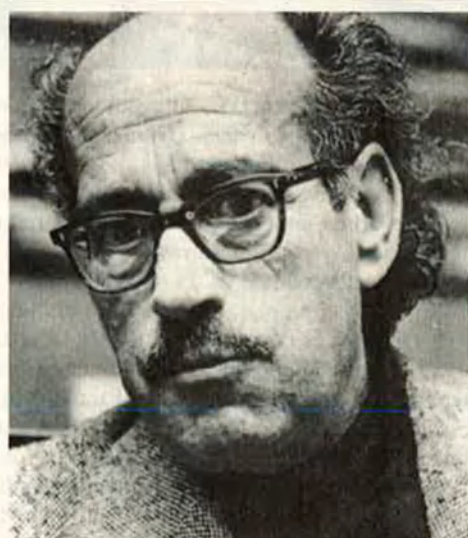
Primavera de 1965. Un llicenciat en dret de la universitat de València, Lluís Vicens Aracil, compon aquest poema –íntim i inèdit– en remembrança d'una colla d'amics que, després d'acabar la carrera, es llancen a l'aventura de viure. Fins aquí res més, sinó un comiat nostàlgic a una etapa esgotada, aquell àmbit de joventut fugaça en el qual un petit grup d'afinitats es converteix en el centre d'un món que ells creien que anaven transformant. Reclòs dins les parets del quarter on suportava el servei militar, aquest jove recluta recreava una tòpica història generacional d'un campus qualsevol.

La diferència, si més no, és que una gran part dels protagonistes d'aquella efusió lírica són, quatre dècades després, referents inevitables del mapa polític i intel·lectual del País Valencià: Ramon "Raimon" Pellejero, Alfons Cucó, Eliseu Climent, Joan Francesc Mira, Josep Vicent Marquès, Ricard Pèrez Casado, Vicent Alvarez, Isabel-Clara Simó, Ferran Zurriaga, Rafael Ninyoles, Vicent Albero o Valerià Miralles, juntament amb figures menys conegudes, passen els anys de formació dins els murs de la universitat literària o de la Facultat de Dret, però allò que es produeix entorn seu té caracte-

ristiques úniques: un poeta-rendista de Sueca, Joan Fuster, troba en aquesta quinta d'estudiants la confirmació d'una remota il·lusió que madurava en el seu cap des de final dels 40, "formar una nova generació", "uns equips de treball" que alliberessin el valencianisme del ghetto rat-penatista i de la perpètua inanició dels quatre-gats-barallats. El creixement demogràfic, una certa bonança econòmica i una pantanada d'estudiants de comarques hi posaven, a partir del 1958, el ferment necessari. Simultàniament, una inesperada successió de professors "amb inquietuds catalanes" es desplegava per les aules: el latinista Miquel Dolç, l'arqueòleg Miquel Tarradell o l'historiador Joan Reglà exerciren un mestratge intel·lectual i donaren suport tàctic a una "presa de consciència" que havia de ser un revulsiu per a uns estudiants que tot just s'espolsaven el pes del franquisme.

Bons nois i de bona família, cristians, però no gaire, i d'una exquisida formalitat, tots ells –excepte l'Aracil, replica ell mateix– partien d'una amnèsia garrafal sobre el seu entorn. I l'entorn variava cap a la substitució lingüística: terminologia asèptica per a designar que els pares havien decidit de parlar als fills en la llengua que *tocava* perquè "açò del valencià" ja no servia de res. Però, en menys de cinc anys, al voltant d'aquest grup universitari i de les joventuts del Rat-penat, es produeix un encaix amb Joan Fuster a través del qual s'acobla i es transmet, es reinventa en definitiva, una manera d'interpretar la realitat que encara avui es troba en plena vigència: el País Valencià i els Països Catalans, la idea d'un espai cultural i polític compartit entre totes les terres de parla catalana, en el qual els deixebles de Fuster assumien el compromís de "despertar" la consciència adormida del poble valencià. Tots els elements simbòlics que defineixen una determinada opció del valencianisme sorgeixen, de forma ordenada i lògica, entorn d'uns cercles d'amics que amb prou feines si superaven la cinquantena. Però fins avui mateix aquesta petita història

Dalt, Joan Fuster, Miquel Tarradell i Miquel Dolç: tots tres han mort, però en queda un llegat fèrtil. Al claustre de la vella universitat literària de València (esquerra) hi van fer néixer una generació d'intel·lectuals.

no ha tingut escriptors. És una generació que no s'ha analitzat a si mateixa. Només la memòria literària de Joan Francesc Mira va oferir en *El desig dels dies* una retrat de grup en penombra amb noms suposats i escenes lleument fantàstiques, perquè, malgrat les aparences, ningú d'aquella colla no va ser torturat a fons.

Així, una història mai no contada en els seus termes exactes es converteix en terreny abonat per al mite i la simplificació. Per començar, la mateixa acta de naixement. Aquell moviment, de primer cultural, després polític, no neix per Sant Jordi del 1962 amb la publicació de *Nosaltres els valencians*. Aquesta primera vulgata –qui som?, d'on venim?– va donar un impuls, i una legitimitat, a l'emergent nacionalisme universitari, però l'embranchada s'havia produït almenys quatre anys abans gràcies a diversos factors, no únicament per revelació fusteriana: molts d'aquells universitaris havien conegut abans el catedràtic d'arqueologia Miquel Tarradell que no Joan Fuster, al marge i més solitari, perquè el primer s'encarregava des del 1956 de sondejar interessats per “la causa”. Xavier Casp, posteriorment demonitzat, va representar durant els 50 la veu poètica i la posició cívica més afí a la imbricació de València en la cultura catalana. L'Homenatge a Ausiàs Marc, celebrat al paranimf de la Universitat Literària el març del 1959, i considerat l'inici formal de la recuperació cultural, no fou en cap cas un heroic acte clandestí. Es tractava més aviat d'un acte rigorosament oficial i acadèmic, amb rector i bisbe de Castelló, en què es palesava per primer cop la tolerància de les autoritats franquistes envers l'expressió cultural “vernacla”. Continuem?

Les morts, encara recents, de Miquel Tarradell i Miquel Dolç deixen aquella època sense alguns testimonis d'excepció, però la descoberta historiogràfica d'aquesta època havia co-

“Les morts encara recents de Miquel Tarradell i Miquel Dolç deixen aquella època sense alguns testimonis d'excepció. Però, malgrat tot, la descoberta historiogràfica d'aquella època havia començat força abans.”

mençat força abans. Ja fa dos anys que als presatges de la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona dorm una tesi doctoral de Xavier Ferré, titulada *València en l'espai català, o un cas de construcció de comunitat nacional*. És, per mèrits cronològics, el primer intent sistemàtic de resseguir els fils d'unes relacions nord-sud en clau polític-cultural prenent dos grups motors –els universitaris aglutinats al voltant de la revista *Diàleg* i les joventuts irreverents del Rat-penat– i la trama barcelonina de Joan Fuster com a fil conductor d'un projecte de país llançat els anys 60. Sens dubte, aquest recorregut pel laberint valencianista fixa per primera volta la història d'aquest moviment, però uns altres historiadors han furgat en les arrels d'aquella *conjuntura* per explicar-se coses més lacerants, com ara el fracàs del nacionalisme polític al País Valencià. És el que intenta *Tradicció i modernitat en el valencianisme (1939-1988)*, finalista del Premi Joan Fuster d'aquest darrer Octubre. Dos historiadors provinents de l'economia i del dret, Benito Sanz i Miquel Nadal, el primer gairebé l'historiador oficial del socialisme al País Valencià, cap del gabinet del superconseller Ciscar i testimoni d'honor del seu afonament; el segon, un assaigista amb voluntat de rellegir la història sense partit pres i que prepara la tesi doctoral sobre el valencianisme existent abans de Fuster.

Indagar en la història. Sanz i Nadal es capbussen en les paraules i els escrits d'aquells protagonistes de l'avantguarda que la història va retirar del poder a què semblaven predestinats. I en treuen conclusions. Conclusions roents i reflexions punyents que es trasmden i s'expandeixen per quasi tres-centes pàgines d'un assaig que lancina moltes ferides. I ho fan perquè, tal com diu Miquel Nadal: “La política valenciana recent no s'explica sense aquesta cinquantena de persones que per una sort de miracle, com diria Joan Fuster, es vinculen al nacionalisme”.

És per això que el llibre *Tradicció i modernitat en el valencianisme (1939-1988)* s'endinsa en la fallida articulació. Una de les primeres consideracions que els autors hi fan és que els cervells del PSPV, des del daltabaix del 1977, “no aconseguiran poder orgànic des de dintre el partit, seguint el model del PSC, on el sector catalanista va fer seu el control de l'aparell a canvi de perdre la independència orgànica, ni tampoc seran l'embrí d'una organització política clarament nacionalista. La jugada va ser desastrosa”.

Aquests dos autors, que assenyalen la importància transcendental d'aquest Fuster polític en l'articulació dels quadres universitaris dels 60, critiquen l'oblit conscient de la tradició que el pensador de Sueca estableix i ja practica des dels anys 50. Es pot llegir a la pàgina 34: “La

insistència de Fuster a marcar distàncies amb l'anterior valencianisme és constant en una obra que condemnaria de forma permanent la possibilitat del nacionalisme valencià". I Miquel Nadal afegeix: "Només cal resseguir l'epistolari Joan Fuster-Vicenç Riera Llorca (Editorial Curial, 1984) per adonar-se que ell coneixia perfectament el valencianisme anterior i clarament no considera que tingui cap importància. Fuster hauria pogut facilitar textos d'aproximació a personatges i a èpoques anteriors per fer de pont entre dues situacions històriques, i això farà que molts dels seus deixebles no comencin a interessar-se pel valencianisme històric fins ben acabada la dècada dels 60. Per tant, ens trobem davant una generació que considera que no té precedents i estableix la història a partir d'ella mateixa. En el pecat hi ha la penitència; no haurien d'haver deixat en mans dels altres un llegat que se'ls ha girat en contra."

Quan arriben les trinxeres del postfranquisme, conclou Nadal, ja serà massa tard. Penitència també d'aquell lema grandiloqüent i tendrament nihilista: el País Valencià serà d'esquerres o no serà, que hauria regirat els ossos de Torras i Bages, però no els d'una generació "que s'ho creia amb tota la sinceritat del món, perquè estaven convençuts que només es podia estructurar el país des de l'esquerra, eixa esquerra que no era obrera ni tampoc represaliada, perquè en realitat la policia els considerava uns *señoritos*". Referents frustrats per la història sobre els quals el duet Sanz-Nadal llança una tesi obertament palpable en cada replec del seu assaig. Nadal ho concreta: "Aquest país demana com el pa que es menja la consolidació d'un espai nacionalista que permeti l'acció política. És una tesi arriscada, però jo crec que si el PSPV no s'haguera arriat al PSOE, el PSOE no hauria hagut de complir funcions que no són específiques d'un partit federal-jacobí i ara podríem tenir una organització nacionalista que alginara al voltant d'un 10% dels electors, amb presència en totes les institucions, un partit-frontissa capaç de pressionar el PSOE i que estalviara l'esquizofrènia permanent que torna ara mateix davant les eleccions autonòmiques: Què faig? Vote el PSOE?". *Tradició i modernitat en el valencianisme*, que serà publicat per 3 i 4, avança unes altres interpretacions força més electrizants sobre aquella generació reviscuda. Lluny del poder real, aquesta brotada de fusterians mereix en les pàgines d'aquest assaig un poc de comparatística. Al cap i a la fi, es demanen, Sanz i Nadal: per què no considerar un altre model de refundació històrica com el del Quebec? També allí, en la desclosa del 1960, "*date fondatrice et sacrée*", s'afirma i es prepara el triomf posterior d'un nacionalisme hegemònic en l'espai públic i polític.

D'aquell Quebec de monges i reaccionaris es passa a aquest paradigma de modernitat en què

“Sanz i Nadal identifiquen l'amnèsia valenciana com una desviació malaltissa: el passat es dissol per decret.”

tant s'emmiralla el pujolisme, i tot això succeïx des d'un pol d'irradiació —“la revolució tranquil·la” se'n dirà— que es concentra a les Facultats de Ciències Socials de les universitats de Laval i Montréal. Uns inicis, doncs, no tan diferents de l'ebullició universitària de València d'aquells anys de canvi de xip. El secret del transvestisme quebequès, i de l'hegemonia nacionalista, consistirà a fabricar un nou relat històric, basat en la redescoberta de l'herència col·lectiva —la tradició alliberada de components reaccionaris— i “la construcció d'un nou ésser modern”, tot amanit en un relat històric que dotava els quebequesos d'una amnèsia alliberadora i constructora en què res no era sobrer —l'església tampoc— perquè tot hi era reciclat. En canvi, Sanz i Nadal identifiquen l'amnèsia valenciana com una desviació malaltissa: el passat es dissol per decret, però “no s'aconsegueix monopolitzar la producció de memòria de la societat valenciana”. I s'acaba on som ara. Hi ha moltes conclusions, però totes valen aquesta: “Els egressats de les Facultats de Ciències Socials es veuran neutralitzats burocràticament pels vencedors electorals de la transició. El nacionalisme quedarà en mans del filologisme exacerbant, hipercrític, angoixat i còmode en el seu paper martiro lògic al si de la societat valenciana. (...) De moment, consignem que mai tants van saber explicar tan malament la seua estima pel País i van aconseguir tan poc com a col·lectiu”.

Experiments en el buit. Aquesta quinta potser trobà en Joan Fuster “una coartada per a no viure”, com remata, inclement, Lluís Vicent Aracil, però aquests centenars de pàgines (escrites, encara no publicades) contenen episodis que l'expliquen i retraten fins a les últimes conseqüències. Tres fragments d'un trencaclosques vital poden servir-nos per a

N O P E R D R E M E L P A Í S

TOTS AL CARRER

de febrer

(20'30 h. Concentracions a les places dels ajuntaments)

BLOC DE PROGRÉS JAUME I

 Coordina:
'ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

El passat 9 d'Octubre, el Bloc de Progrés Jaume I va assumir com a propi el Manifest firmat pels rectors de les Universitats de València, Alacant i Castelló i per un grup de personalitats valencianes, en el qual es feia un crit d'alerta a l'opinió pública davant de la possibilitat que arriben a dominar en la nostra societat opcions ideològiques i polítiques contràries a tot el que ha significat el procés de recuperació cultural i nacional del País Valencià.

En poques setmanes, centenars d'associacions i entitats cíviques, professionals, esportives, culturals, etc. de tot el nostre país, s'han adherit a aquell Manifest del 9 d'Octubre que ja ha estat signat igualment per desenes de milers de valencians. El Manifest era una invitació a la reflexió i a estar alerta davant d'uns perills que, per desgràcia, cada dia que passa són més reals. Polítics que aspiren a dirigir en un futur pròxim, des de les forces de dreta conservadora, el govern del nostre país, es manifesten repetidament hostils a tot el que, des del final del franquisme, ha significat dignitat i normalitat cultural. La burla de la història, la marginació de la llengua, el domini de la irracionalitat, apareixen ja com un risc imminent.

El menyspreu de certs sectors ideològics pel propi país arriba al punt de ressuscitar vells projectes franquistes de desmembració del nostre territori, llançant una altra vegada la idea d'un "Sudeste" (intentant separar Alacant per afegir-la a Múrcia, Albacete i Almeria) com a concepte frontalment enemic de la integritat territorial, social i econòmica del País Valencià.

Per la dignitat de la nostra cultura nacional, per respecte a la nostra història i a la nostra pròpia condició de valencians, el Bloc de Progrés Jaume I convoca per al dia 17 de febrer de 1995 concentracions cíviques davant de tots els Ajuntaments valencians en homenatge a Jaume I --símbol nacional del nostre poble-- i com afirmació de la voluntat de mantindre i projectar la nostra dignitat col·lectiva.

Per la integritat del nostre país i territori, contra els enemics de la nostra cultura, per afirmar que cap interès de partit o grup no pot atemptar contra la unitat i cohesió entre tots els valencians.

Per un futur de progrés i de pau civil, un futur en el qual poguem estar orgullosos de ser valencians.

A TOT EL POBLE DEL PAÍS VALENCIÀ

PER DIGNITAT, PER
NO PERDRE EL PAÍS.
EL 17 DE FEBRER,
TOTS AL
CARRER!

*(20.30h concentracions
a les places dels
ajuntaments)*

Bloc de Progrés Jaume I

**Coordina: Acció Cultural del
País Valencià. Tels. València:
3511727. Alacant: 5205667.
Castelló: 237518.**

El professor Miquel Dolç

Quan vaig arribar a la Facultat de Lletres de la Universitat de València, el 1960, vaig fer dues descobertes: la primera, i fonamental per a la meua vida, va ser, de la mà del primer grup fusterià, l'existència d'una llengua i una cultura pròpies que m'havien estat amagades fins aleshores; la segona va ser l'amarga constatació que, fora d'algunes i estimulants excepcions, la meua llengua era motiu d'oprobri per als parlants. Vull dir que, vivint en una residència, érem, totes aquelles alumnes, procedents de comarques, i tanmateix la immensa majoria s'afanyaven a dissimular la seua llengua —la por de ser anomenades pobletanes!— i a usar exclusivament l'espanyol.

A la Facultat, però, vaig tenir dos professors que aviat s'adonaren que jo era dels pocs que no sols no s'avergonyien de parlar la pròpia llengua, sinó que en feien gala. Eren Joan Reglà i Miquel Dolç. Crec que va ser arran d'aquest fet que vaig tenir la sort d'iniciar una fructífera amistat amb tots dos.

No exagere gens; en puc contar una anècdota significativa: Joan Reglà em va dir un dia que el meu cas —això de parlar el català sense embuts— era tan singular que em proposava una juguesca: si jo trobava deu alumnes capaces d'emprar el català, ell ens convidava a dinar. Dinar amb un catedràtic era certament una ocasió que calia aprofitar, i vaig anar a la residència tota contenta explicant la invitació de Reglà. Ni una

CARMÉ PUÉRTOLAS

Isabel-Clara Simó. L'escriptora d'Alcoi va rebre el mestratge intel·lectual de Miquel Dolç a la Universitat.

alumna, per al meu estupor, ho va acceptar. Una d'elles em va comentar: "Ja he rebut massa humiliacions, a causa de la llengua, en la meua vida!"

Però va ser sobretot Miquel Dolç qui tingué la paciència de fer-me llegir i d'apropar-me a la meua cultura, de la qual ho ignorava gairebé tot. Com que era una molt bona alumna de llatí i grec —mal m'està de dir-ho—, em tenia confiança. Amb ell vaig consultar el primer Fabra, amb ell vaig llegir el primer text en català (un exemplar de *Ser-*

ra d'Or...), amb ell vaig provar de traduir algun epigrama de Marcial al català, amb ell vaig fer algun treball, que encara conserve, en català.

Simultàniament, amb uns companys excel·lents i inoblidables participava, malgrat les meues mancances, en l'aula *Ausiàs March*, en la revista *Diàleg*, en aquell tan citat *Poetes universitaris valencians* de la mà generosa de Sanchis Guarner, amb més bona voluntat que no altra cosa —encara recorde les bromes benevolents que em feia Dolç a propòsit d'uns poemes de Sagarra que vaig llegir a l'aula *Ausiàs March* amb un marcat accent alcoià...

Però la gran revelació em va venir d'un fet fortuït: acabava de morir Marilyn Monroe i Miquel Dolç va escriure'n un poema. El va recitar en algun acte culte que ara no sabia situar. El tema em va sorprendre; el poema em va impactar. Va ser aleshores que, amb el màxim secret i misteri, vaig començar a provar de fer alguns versos en català.

No sent nostàlgia d'aquella època, gens ni mica. Però és la meua història personal —l'única que tinc— i és just i necessari de dir, en ocasió del traspàs de Miquel Dolç, que la meua generació hi tingué, com a mínim, un deute de gratitud. I que sent la recança que ja mai no podré decidir-me a reprendre aquella vella amistat que tant va significar per als meus primers passos en català.

Isabel-Clara Simó

presentar el quadre clínic d'aquella generació.

Situem-nos, per començar, en un espai i un temps on no hi havia aquella "prevenció política anticatalana" que ho havia d'emmetzinar tot. Homenatge a Ausiàs Marc. Al paranimf de la universitat literària, el 3 de març del 1959, "*las minorías intelectuales valencianas*" es redescobrien després de la guerra civil. Un saló ple a vessar d'alumnes que aplaudien les intervencions d'una taula encapçalada pel rector Corts Grau, tots els degans de facultat i el bisbe de Sagorb-Castelló. Intervencions "*también en valenciano*" de Miquel Tarradell i Julián San Valero, recital de poesia comentat per Xavier Casp i dit per un xicot de veu rasposa, Ramon Pellejero, àlies Raimon, i clausura de l'acte per part del molt il·lustre rector. Estrafolari? Més coses d'un any irreal, però constructiu: en pocs mesos, i en la tertúlia de Xavier Casp i Miquel Aldert, del grup d'Editorial Torre, en què també

participa Miquel Dolç o Vicent Andrés Estellés, es llança la idea de l'Aula Ausiàs March, un seminari per a col·loquis i debats, iniciat el desembre del 1959, en la qual trobarem autoritats "de perfil català" com el pare Batllori, Joan Reglà o Jordi Carbonell, sota la capa protectora de la Universitat, que convertirà l'Aula en un laboratori de discussió cultural. I més accions: dins una bombolla de complicitat institucional, sense recels de cap mena, alguns elements d'aquella quinta s'inventen una revista, *Diàleg*, molt abans que el PCI popularitzi el terme davant el Vaticà. Són gent encara pre-política, contaminada d'esperit poètic i amb l'aire d'humanisme pre-conciliar que l'època exigia. Des del primer número, curs 60/61, aquesta revista ciclostilada encoberta amb el subtítol de *Butlletí de la Càmera Sindical de la Facultat de Dret* va actuar de caixa de ressonància d'una generació que ja es definia com a tal i que era capaç

RAFA GA

“Ha nascut el nacionalisme d'esquerres. Allò que l'altra societat de València definirà com un pancatalanisme a seques.”

de vèncer el SEU, el sindicat oficial d'estudiants, amb una candidatura independent que conqueria el feu reaccionari de Dret. El desplegament d'aquell somni es produeix en tres cursos accelerats, des del 58/59, que segons tots els testimonis, foren modestament feliços. El valencianisme semblava encara una opció polivalent i oberta però, mes sobre mes, el cercle es tancava sobre els eixos carismàtics de l'europeisme i la modernitat; la que arribava de Barcelona embolcallada de comunitat nacional. L'efecte fou fulminant. Els universitaris proclamen una sola manera de “fer País Valencià” en què Fuster fixa la norma. Aquest, en una llarga i amargant tirallonga, talla totes les amarres amb el grup Torre i decideix de creure's Josep Pla quan li escriu que ell haurà aconseguit la “revulsió del provincialisme” molt més ràpidament que no Cambó mateix. Ha nascut el nacionalisme d'esquerres. Allò que l'altra societat de València definirà com un pancatalanisme a seques. “No hi ha més cera que la que crema”, solia sentenciar el suecà, i el trencament amb la vella guàrdia del valencianisme serà definitiu. Els joves ja havien escollit. Les paradoxes sobraven.

Quins enemics podia tenir el *projecte*? Quinze anys després se sabia. Res residual. Un búnquer barraqueta eficaç i despietat. Bombes per a matar l'oracle de Sueca. Qui ho ha pogut oblidar? I el silenci d'un espai buit. Entre aquell Xavier Casp que recollia la flor natural dels Jocs Florals de Perpinyà, el 1950, sabent que podien denunciar-lo per *rojo-separatista*

Cultura Cinematogràfica

C

Filmoteca

de la Generalitat de Catalunya

PROGRAMACIÓ DE COMARQUES

Setmana 13 al 19 de febrer 1995

Cicle: Films Catalans a la Carta

Dilluns, 13 **LLEIDA.** Centre Cultural Fundació La Caixa. 22.30 hores:
Un submarí a les estovalles, d'Ignasi P. Ferré. V.C.

GIRONA. Casa de Cultura de Girona. 20 hores:
La teranyina, d'Antoni Verdaguer. V.C.

Dimarts, 14 **TORTOSA.** Cinema Fèmina. 22.30 hores:
Havanera 1820, d'Antoni Verdaguer. V.C.

TARRAGONA. Sala Caixa de Tarragona. 20 hores:
Els mars del sud, de Manuel Esteban Marquilles. V.C.

FIGUERES. Teatre Municipal El Jardí. 21.00 hores:
Innisfree, de José Luis Guerin. V.O.S.C

OLOT. Teatre Principal d'Olot. 22 hores:
La febre d'or, de Gonzalo Herralde. V.C.

TERRASSA. Centre Cultural Caixa de Terrassa. 22 hores:
La banyera, de Jesús Garay. V.C.

Dimecres, 15 **SITGES.** Cinema El Retiro. 22 hores:
L'amant bilingüe, de Vicente Aranda. V.C.E.

Dijous, 16 **VIC.** Teatre Atlàntida. 22 hores:
Visions d'un estrany, d'Enric Alberich. V.C.

CAMBRILS. Cinema Municipal Rambla. 22.30 hores:
Jamón, Jamón, de Bigas Luna. V.E.

Dissabte, 18 **MANRESA.** Cinema Sala Ciutat de Manresa. 22 hores:
Un negre amb un saxo, de Francesc Bellmunt. V.C. Cussó-Ferrer. V.C.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

i aquest líric apagat que vagareja per *Las Provincias* hi ha un espectre encallat en el passat. Repeteix que *tot allò* fou una maniobra de Fuster, ajudat per “paracaigudistes” catalans amb la intenció de quedar-se el valencianisme en propietat i plantar “la llavor corrosiva” en una joventut que ells havien despertat. Abans, és clar. L'espectre només reviscola quan parla d'abans. Abans que ell i Miquel Adlert abjuresin —carta oberta del 6 de febrer de 1963— com a “catòlics, valencians i escriptors en llengua valenciana” d'un escriptor que havia passat a ser l'enemic del regne, de Llorente i del *Levante feliz*: Joan Fuster. El diàleg, si és que mai fou

RAFA GIL

possible, es moria allí, però la seva degradació exigia un final com aquest. Odis eterns i enemistat fratricida. La universitat, de mica en mica, anava topant amb els límits. L'escenari generacional cavalcava, desbridat, cap al socialisme i els Països Catalans.

Una segona imatge ens situa, com els crancs, al 1962. Per molts, aquell any fou el punt d'inflexió en aquella reviscolada universitària, tàcitament acceptada per tothom: l'arribada de la repressió, la trencadissa familiar entre Casp i Fuster i, pocs mesos després, la primera campanya antifusteriana de la premsa de la capital. Temps al temps. Aquell mes de maig, vint-i-set persones són detingudes arran d'un llançament de fulls volants de solidaritat amb els miners d'Astúries a diferents campus de la Universitat de València. Màrius Garcia Bonafè era un xiquet d'Alcoi, de tarannà obrerista, que feia la *dolce vita* dels estudiants compromesos de la Facultat de Lletres: assistia a les tertúlies del Club Universitari, amb companys com Lluís Alpera o Vicenç Garcés, s'acostava per casa de Vicent Ventura on de tant en tant coincidia amb Fuster i organitzava el seu propi grupscle d'agitació pre-política que consistia a seguir la frase estàndard dels revolucionaris de la

rive gauche: “la revolució és veure's cada dia”.

Però un contacte casual amb l'aparell del PCE per a “fer alguna cosa”, en solidaritat amb la vaga dels miners d'Astúries, el dugué a la presó de València, amb tres companys més, i a un consell de guerra que els féu estar més d'un any empresonats. Aquest no fóra cap fet rellevant de l'antifranquisme sinó perquè era el primer cop que aquella casta encorbatada topava amb una barrera impossible de franquejar: la impunitat policial i la indiferència institucional. No tots els somnis eren possibles. Tocaven uns límits, els del règim, que ja no es podien discutir. S'acataven i prou. El bisbe, el rector, les forces vives que hi haurien pogut donar un cop de mà, no es van moure d'escena per més recitals i protestes que es prodiguessin.

Al 1962 també “l'enlluernament fusterià” arribava al zenit. *Nosaltres els valencians* establí els patrons intel·lectuals que necessitaven els estudiants polititzats a la recerca d'un credo: un país sense política mereixia, doncs, una nova generació de polítics, intel·lectuals i artistes que articulés el buit. Només podien ser ells. “La morbositat de la política”, tal com la defineix Lluís Aracil, va encendre com una flamarada els millors plançons de la colla. L'enemic, per cert, havia aparegut en tota la cruesa. No era pas “l'aparell repressiu de l'estat”, perquè l'escabexina de comunistes va destruir les xarxes clandestines del PCE i va facilitar l'hegemonia nacionalista a la Universitat, almenys fins al 1966. L'enemic passava a ser una certa opinió pública de la capital del Túria que després d'haver ignorat *Nosaltres els valencians* descobria, la primavera del 1963, que una guia literària com *El País Valenciano* denigrava l'ànima valenciana.

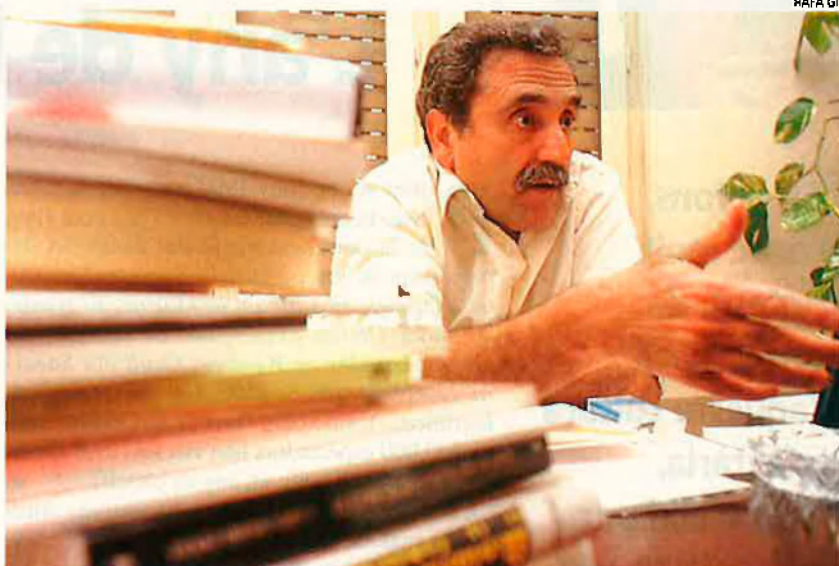
Un catedràtic filofeixista, vice-president de la Diputació de València, Diego Sevilla Andrés, convenç el governador civil de València que la burgesia —només, per tant, la de Barcelona— “catalanista, separatista y roja” està darrere Joan Fuster per reprendre la quinta columna del “*peligro catalán*”. Aprofitant determinades giragonses estilístiques del suecà —sobre l'arròs amb rates d'aigua, per exemple— la premsa local del Movimiento, *Levante* al capdavant, engegà una campanya d'articles sense signatura i diatribes pseudoperiodístiques que *Las Provincias*, en principi més contingut, subscriu amb redoblada vehemència. En definitiva, fora de la plaça del Patriarca, la seu de la Universitat Literària, “circulen munió de mules que no toleren que ‘*las pulgas les piquen en la honra*’, o millor dit, en llur *cerrilismo*” com recordava a Joan Fuster l'historiador medievalista Ernest Martínez Ferrando. Convertit en “combustible de falles”, el ninot fusterià serà cremat el 9 de març de 1963. De les cendres, aquella quinta d'universitaris n'extraurà la mateixa lliçó que Xavier Casp. Conspiració i maniobra. El règim

“Un país sense política mereixia, doncs, una nova generació de polítics, intel·lectuals i artistes que articulés el buit.”

utilitzava quatre padrins carrinclons i ressentits –entre ells Francesc Almela i Vives, col·laboracionista contumaç, però també introductor, juntament amb Carles Salvador, de les normes orotràfiques del IEC ja al 1920– per inventar un conflicte civil i destruir, abans que el desbordés, aquell moviment emergent. El règim s'aprofitava certament de la fractura valenciana. Llavors, i al 1979.

I una tercera imatge. Quatre anys després de saber-se perseguits, ja cap al 1967, els estudiants han deixat de ser estudiants. La primera lleva fusteriana –després ja n'havien de venir en sèrie– s'ha instal·lat de ple en l'univers de la política. La ficció de país comença a quallar a escala popular. Els estudiants de comarques, la base imprescindible, duen la bona nova. Porta sigles de *projecte*: Partit Socialista Valencià, criatura de cronologia dubtosa, de la qual molts creuen, i mantenen, que ha estat només la ficció necessària per a explicar l'obra del primer tàndem fusterià.

Fos com fos, hi ha un calaix en la memòria col·lectiva per a tot aquell magma anomenat PSV. Un intent de socialdemocràcia a la valenciana, un empelt endogàmic de tercermundisme i monseratinisme amb vocació de front patriòtic: Campanyes impactants (“Parlem valencià!”) o Aplecs de la Joventut, un festival de cançó a Bocairent (qui no recorda els 4Z?) i la presentació del primer volum de les obres de Joan Fuster, els inicis també de la Gran Enciclopèdia Catalana... Sempre i en diferents fronts –cultural, polític, educatiu i *tutti quanti*– es trobava un mateix element humà. Noms propis, collita del 1960, desdoblats per l'activisme, procedents, en general, d'aquella primera formada de fusterians que vehiculen amb aquelles sigles (PSV) invents pirotècnics anteriors com la MOSCA (Moviment Socialcristià de Catalunya), o l'experiència *real* posterior de l'Associació Democràtica d'Estudiants Valencians, que matindrà una presència activa –hegemònica en deien– entre els estudiants fins al 1966.

RAFA GIL

“La ficció de país comença a quallar a escala popular. Els estudiants de comarques, la base imprescindible, duen la bona nova.”

Com que aquesta no és una crònica destrallera de la generació F, potser caldria deturar-nos aquí, en aquest tercer retall d'història interna. La pedra filosofal del Partit Socialista Valencià, i reedicions posteriors, com el PSPV, ha estat la tendència a fagocitar-se els uns als altres: l'escissió en corrents oposats, nacionalistes contra esquerranistes a partir del 1966, la paràlisi orgànica i la desaparició formal, que se sol situar cap al 1970, i un llast segurament inesborrable en molts fusterians ingenus. La ruptura psíquica de molts dels seus membres. Gent esquinqçada perquè *el projecte* no tirava endavant.

Al marge del seu activisme compulsiu, aquella fou una generació vulnerable. 1967 no és cap data màgica. És any d'escissions i perplexitats. El fill de Miquel Tarradell, que tothom creia sa, suïcidant-se des de la torre del Miquelet. Una sensació d'esgotament massa difícil d'explicar. Han passat trenta-cinc anys. Avui dia, cap jove creu pertànyer a una generació escollida i el bagatge fusterià no necessita més oracles. La història tot just ha començat.

Oriol Malló

XIV Premi de narrativa Felipe Ramis

DOTACIÓ:
350.000 pessetes

EXTENSIÓ:
8 fulls o menys

PRESENTACIÓ:
a dos espais, per quintuplicat, amb plica i lema

TERMINI D'ADMISSIÓ:
fins al 7 d'abril

Demaneu-ne les bases a l'Ajuntament de la Vila Joiosa, telèfon (96) 685 10 01

AJUNTAMENT DE LA VILA JOIOSA